

Wojna w Korei – czy USA wykorzystwały broń biologiczną?

18 listopada 2021

Wojna w Korei z lat 1950-1953 była jednym z ważniejszych i najbardziej krwawych zimnowojennych konfliktów. Zaangażowane w niego były m.in. Stany Zjednoczone i Chiny. Jednym z mniej znanych epizodów tego konfliktu były oskarżenia wobec USA o rzekome użycie broni biologicznej przeciwko Korei Północnej.

Zarzuty te były silnie powiązane z wydarzeniami z końca II Wojny Światowej. Wówczas Stany Zjednoczone porozumiały się z generałem Shiro Ishii – szefem japońskiego programu broni biologicznej, odpowiedzialnym za eksperymenty na ludziach i jego najbliższymi współpracownikami. W zamian za ich wiedzę, otrzymali oni immunitet od Amerykanów. Fakt ten został później wykorzystany przez Sowietów, którzy w czasie procesu w Chabarowsku (podczas którego sądzono członków japońskiego programu broni biologicznej) otwarcie oskarżyli USA o ochronę zbrodniarzy. W tym samym czasie Stany Zjednoczone stale rozwijały własny program broni biologicznej – już po wybuchu Wojny w Korei rozbudowano istniejącą wcześniej placówkę w Fort Detrick i utworzono nową w Pine Bluff.

Wojna w Korei: pierwsze zarzuty wobec USA

Oskarżenia zaczęły pojawiać się w 1951 roku. Wówczas 8 maja 1951 roku Pak Hŏn Yŏng – minister spraw zagranicznych Korei Północnej – poinformował szefa Rady Bezpieczeństwa ONZ o możliwym użyciu broni bakteriologicznej przez Amerykanów. Generał Matthew Ridgway i wiceadmirał Charles Joy zaprzeczyli tym oskarżeniom. Po kilku tygodniach sprawa ucichła, by

wypłynąć ponownie w następnym roku, co miało związek z zakażeniami odnotowanymi wśród Chińczyków i Koreańczyków. 28 stycznia 1952 roku do dowództwa chińskiej armii dotarły raporty o wybuchu epidemii ospy w rejonie Inczon. Do marca 1952 roku mówiono o kolejnych epidemiach w Pjongjangu, Ch'ŏrwŏn a nawet w Mandżurii. Pojawiły się również raporty o 13 koreańskich i 16 chińskich żołnierzach, chorujących na cholera i dżumę. Kolejnych 44 żołnierzy obu narodowości zachorowało na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Niedługo później – 22 lutego – Pak Hŏn Yŏng wydał oświadczenie skierowane do ONZ, w którym oskarżył USA, o zrzucanie zainfekowanych insektów z samolotów, przelatujących nad terytorium Korei Północnej. Owady miały przenosić m.in. zarazki dżumy i cholery. W oświadczeniu dodał również, że Amerykanie współpracowali z japońskimi specjalistami od broni biologicznej takimi jak: Shiro Ishii, Jiro Wakamatsu i Masajo Kitano. Dwa dni później chiński minister spraw zagranicznych Zhou Enlai po raz pierwszy potwierdził te informacje, a kilka dni później sam oskarżył USA, jednocześnie zwiększając listę zarzutów. Pierwotnie mówiono tylko o kilku zrzutach wykonanych nad Koreą Północną w styczniu i lutym 1952 roku. Ostatecznie Enlai dodał do tego 68 zrzutów z 448 samolotów lecących nad północnymi Chinami.

Oskarżano również generała Crawforda Samsa o przeprowadzenie w marcu 1951 roku tajnych testów za linią frontu w Wonsan. Na poparcie tych oskarżeń komuniści wykorzystali m.in. zeznania świadków takich jak australijski reporter Wilfred Burchett (znany ze swoich sympatii do komunizmu i później oskarżany o współpracę z KGB). Wykorzystano również ustalenia chińskiej rządowej komisji i komisji wysłanej przez IADL (International Association of Democratic Lawyers), która przebywała w Korei Północnej w marcu 1952 roku – obie potwierdzały winę Amerykanów. Swój udział w nadaniu zarzutom rozgłosu miał m.in. dziennikarz John Powell.

Wojna w Korei: reakcje na oskarżenia

Stany Zjednoczone ponownie zaprzeczyły oskarżeniom i jednocześnie zaproponowały wysłanie do Korei komisji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża lub WHO, która zbadałaby sytuację. W marcu 1952 roku Sekretarz Stanu USA Dean Acheson wysłał prośbę do Czerwonego Krzyża o zbadanie sytuacji. Organizacja kilkakrotnie, lecz bezskutecznie prosiła Koreę Północną i Chiny o nawiązanie współpracy. Później władze chińskie stwierdziły, że śledztwo Czerwonego Krzyża służyłoby jedynie zebraniu informacji wywiadowczych na potrzeby Amerykanów. Odrzucono również propozycję pomocy od WHO. W tej sytuacji w czerwcu 1952 roku USA zaproponowało Radzie Bezpieczeństwa ONZ wydanie rezolucji, w której wezwano by Czerwony Krzyż mógł przeprowadzić śledztwo, jednak została ona zawetowana przez ZSRR. W tej sytuacji USA przedstawiło kolejną rezolucję, która stwierdzała, że z powodu odmowy Chin i Korei w sprawie przeprowadzenia śledztwa, oskarżenia należy uznać za fałszywe. Ona również została zawetowana przez ZSRR. Temat ten był jeszcze kilkakrotnie podnoszony na forum ONZ.

Aby poprzeć oskarżenia chiński rząd zwrócił się do Światowej Rady Pokoju z prośbą o wysłanie komisji w celu zbadania sytuacji. Zorganizowała ona ekipę składającą się z międzynarodowego zespołu lekarzy m.in. z Francji, Szwecji, Brazylii czy ZSRR. Jej przewodniczącym był biochemik Joseph Needham. Eksperci przebywali w Korei Północnej i w Chinach od 23 czerwca do 31 sierpnia 1952 roku. 15 października 1952 roku komisja opublikowała raport końcowy stwierdzający, że Stany Zjednoczone prowadziły w Korei eksperymenty z bronią biologiczną. W procederze mieli brać udział japońscy specjaliści tacy jak Shiro Ishii, Masaji Kitano i Ryoichi Naito. Należy tu jednak podkreślić, że wnioski komisji były wielokrotnie podważane i krytykowane. W swoich badaniach opierała się ona głównie na niezbyt wiarygodnych materiałach

dostarczanych przez lokalne władze.

W lutym 1953 roku Chiny i Korea Północna na poparcie swoich oskarżeń przedstawiły zeznania dwóch wziętych do niewoli pilotów marines. Jeden z nich – Frank Schwable zeznał, że broni biologicznej użyto głównie w ramach testów polowych, z zamiarem późniejszego wykorzystania jej na większą skalę. Zarażone insekty rzekomo zrzucano od listopada 1951 roku z samolotów b-29, startujących z lotnisk na Okinawie. Po uwolnieniu piloci stwierdzili, że ich zeznania zostały wymuszone torturami.

Amerykanie po raz kolejny zaprzeczyli zarzutom i zaczęli dążyć do ich odparcia: oskarżyli IADL o otwartą współpracę z komunistami, a John Powell został postawiony przed sądem za swoje publikacje. Oskarżono go o zdradę i podżeganie przeciwko Ameryce. Powell bronił się twierdząc, że jedynie przytaczał relacje świadków oraz oświadczenia władz Korei Północnej i Chin. Proces odbył się w 1959 roku. W jego wyniku oddalono większość zarzutów, zaś pozostałe wycofał w 1961 roku prokurator generalny Robert Kennedy. Powell nie porzucił tej sprawy i pisał na jej temat jeszcze w latach osiemdziesiątych.

Co ciekawe z oskarżeniami, niezależnie od ich prawdziwości, zbiegły się liczne działania chińskiego rządu, mające na celu przeciwdziałać epidemii. Mao Zedong szybko poprosił o sowiecką pomoc w zwalczaniu zakażeń, a armia miała zostać przygotowana do obrony przed wojną bakteriologiczną. W pośpiechu wybudowano cztery centra badawcze, mające pracować nad metodami zwalczania broni biologicznej. Do jednostek frontowych przekazano niemal sześć milionów szczepionek na choroby, które rozprowadzać mieli Amerykanie. Ponadto w samych Chinach stworzono 66 stref kwarantanny i zorganizowano masową akcję szczepień. Wszystko to przyczyniło się do poprawy zdrowia chińskich żołnierzy.

Amerykańska broń biologiczna w Korei?

W następnym latach wśród historyków toczyła się debata na temat tego, czy oskarżenia wobec Amerykanów były w pewnym stopniu prawdziwe, ale wyolbrzymione, czy też były wyłącznie kłamliwym wytworem komunistycznej propagandy. Do dzisiaj zdania na ten temat są podzielone. Jon Halliday i Bruce Cumings, autorzy książki *Korea: Unknown War* sugerowali, że oskarżenia mogą być prawdziwe. Historycy uznali za mało prawdopodobne by komuniści byli w stanie zgromadzić aż tak obfity materiał dowodowy i zużyć tak wiele środków na rzecz obrony przeciwko broni biologicznej wyłącznie na potrzeby kampanii propagandowej. Z kolei Shu Guang Zhang z Uniwersytetu Maryland twierdził, że oskarżenia opierały się głównie na niepotwierdzonych plotkach, a opinie naukowców na ten temat zostały umyślnie zignorowane przez władze. Najważniejszą dyskusję toczyli Stephen Endicott i Edward Hagerman z Kathryn Weathersby i Miltonem Leitenbergiem. Zaczęła się ona od wydanej w 1998 roku książki „*The United States and Biological Warfare: Secrets from the Early Cold War and Korea*”, której autorzy wysunęli tezę, że oskarżenia były prawdziwe.

W odpowiedzi na to K. Weathersby i M. Leitenberg w tym samym roku opublikowali kopie 12 dokumentów pochodzących z rosyjskich archiwów, które przekazał im przez reporter Yasuo Naito. W archiwaliach opisane były sowieckie działania mające dowodzić fałszywości oskarżeń. Wśród dokumentów była m.in. notatka Arkadija Głuchowa, w której wspominał on panikę lokalnych władz koreańskich, które nie wiedziały, jak mogą udowodnić prawdziwość swoich oskarżeń wobec komisji Światowej Rady Pokoju. Głuchow miał pomóc im w utworzeniu dwóch fałszywych ognisk epidemii ospy i cholery, które można by przedstawić jako dowód wykorzystania przez USA broni bakteriologicznej. Dokumenty miały również dowodzić, że koreańskie ministerstwo zdrowia sprowadzało z Mukdenu zarazki

ospy, a z Pjongjangu cholery, aby później zarażać nimi więźniów i przedstawiać ich jako ofiary amerykańskiej kampanii. Same oskarżenia według nich miały być pomysłem chińskich władz, o którym Koreańczycy zostali poinformowani dopiero później.

W dalszej polemice S. Endicott i E. Hagerman uważali, że ujawnione archiwalia nie obaliły tezy o użyciu broni biologicznej przez USA. Historycy zwrócili uwagę na to, że dokumenty wskazujące na fałszywość oskarżeń, zostały przygotowane przez współpracowników Ławrientija Berii. Badacze doszukiwali się w nich elementów jego politycznej gry, mającej na celu pogrążenie Siemiona Ignatiewa, który wierzył w słuszność oskarżeń wspierając koreańskie i chińskie władze. Zgodnie z tą koncepcją Beria chciał obarczyć Ignatiewa odpowiedzialnością za zaniedbania, przez które ZSRR wsparło Koreę i Chiny w fałszywych oskarżeniach. Endicott i Hagerman stwierdzili również, że nawet jeśli dokumenty są prawdziwe, to dowodzą jedynie tego, że część zakażeń została celowo wywołana, jednak nie znaczy to, że wszystkie rejony objęte epidemią podlegały manipulacji.

Ważnym argumentem na poparcie tezy o tym, że oskarżenia były fałszywe, są opublikowane w 2013 roku wspomnienia doktora Wu Zhilii – szefa departamentu zdrowia w chińskiej armii. Wspominał on, że 29 stycznia 1952 roku otrzymał raport o około 80 insektach rozrzuconych w śniegu nieopodal chińskich okopów. Natychmiast zaczęto podejrzewać próbę użycia broni biologicznej przez Amerykanów, zatem owady zostały niezwłocznie przebadane. Badania nie wykazały jednak żadnych patogenów, nie otrzymano również raportów o żadnych podejrzanych zachorowaniach w okolicy, dlatego Wu Zhilii zaczął wątpić w tezę o wykorzystaniu przez USA broni biologicznej. Zabroniono mu jednak szerszego prezentowania swoich wniosków.

Do dziś historycy pozostają podzieleni w kwestii oskarżeń wobec Stanów Zjednoczonych o użycie broni biologicznej.

Niezależnie od tego czy formułowane zarzuty znajdują pokrycie w rzeczywistości czy nie, ich historia pozostaje ważnym elementem wojny koreańskiej i pierwszych etapów zimnej wojny.

Autorstwo: Kacper Walczak

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

Bibliografia

1. Cumings Brice, Halliday Jon, Korea: The Unknown War, Viking, London 1988.
2. Endicott Stephen, Hagerman Edward, Twelve Newly Released Soviet-era `Documents' and allegations of U. S. germ warfare during the Korean War, Cold War International History Project, Washington 1999.
3. Endicott Stephen, Hagerman Edward, The United States and Biological Warfare: Secrets from the Early Cold War and Korea, Indiana University Press, Bloomington 1998.
4. Leitenberg Milton, Chinese admission of false Korean War allegations of biological weapon use by the United States, John Hopkins University Press, Baltimore 2016.
5. Weathersby Kathryn, Leitenberg Milton, New Evidence on the Korean War, Cold War International History Project, Washington 1998.
6. Zhang Shu Guang, Mao's Military Romanticism: China and the Korean War, 1950-1953, University Press of Kansas, Lawrence 1995.